

Tartalomjegyzék

Előszó a magyar kiadáshoz	xix
Előszó	xxi
1. Az adatbázisrendszerek világa	1
1.1. Az adatbázisrendszerek fejlődése	1
1.1.1. Az első adatbázis-kezelő rendszerek	2
1.1.2. Relációsadatbázis-kezelő rendszerek	3
1.1.3. Egyre kisebb rendszerek	4
1.1.4. Egyre nagyobb rendszerek	4
1.1.5. Információk egyesítése	5
1.2. Az adatbázis-kezelő rendszerek áttekintése	5
1.2.1. Adatdefiníciós nyelvi utasítások	7
1.2.2. A lekérdezések végrehajtásának áttekintése	7
1.2.3. A tárkezelő és a pufferkezelő	8
1.2.4. Tranzakciók feldolgozása	9
1.2.5. A lekérdezésfeldolgozó	10
1.3. Adatbázisrendszerekkel kapcsolatos ismeretek áttekintése	11
1.4. Irodalomjegyzék	13
I. Relációs adatbázisok modellezése	15
2. A relációs adatmodell	17
2.1. Adatmodellek áttekintése	17
2.1.1. Mi az adatmodell?	17
2.1.2. Fontos adatmodellek	18
2.1.3. A relációs modell vázlatosan	19
2.1.4. A félig-strukturált modell vázlatosan	20
2.1.5. Egyéb adatmodellek	21
2.1.6. A modellezési megközelítések összehasonlítása	21
2.2. A relációs modell alapjai	22
2.2.1. Attribútumok	22

2.2.2.	Sémák	23
2.2.3.	Sorok	23
2.2.4.	Értéktartományok	24
2.2.5.	Relációk egyenértékű ábrázolási módjai	24
2.2.6.	Relációk előfordulásai	25
2.2.7.	A reláció kulcsai	25
2.2.8.	Példa egy adatbázissémára	26
2.2.9.	Feladatok	29
2.3.	Relációsémák definiálása SQL-ben	30
2.3.1.	SQL-relációk	30
2.3.2.	Adattípusok	31
2.3.3.	Egyszerű táblalétrehozások	32
2.3.4.	Relációsémák módosítása	34
2.3.5.	Alapértelmezés szerinti értékek	34
2.3.6.	Kulcsok megadása	35
2.3.7.	Feladatok	37
2.4.	Egy algebrai lekérdező nyelv	39
2.4.1.	Miért kell egy speciális lekérdező nyelv?	39
2.4.2.	Mit nevezünk algebrának?	39
2.4.3.	A relációs algebra áttekintése	40
2.4.4.	Relációkon értelmezett halmazműveletek	40
2.4.5.	Vetítés	42
2.4.6.	Kiválasztás	43
2.4.7.	Descartes-szorzat	44
2.4.8.	Természetes összekapcsolás	45
2.4.9.	Théta-összekapcsolás	47
2.4.10.	Lekérdezések megfogalmazása műveletek segítségével	49
2.4.11.	Elnevezés és átnevezés	51
2.4.12.	Műveletek közötti kapcsolatok	52
2.4.13.	Egy lineáris jelölési mód az algebrai kifejezésekhez	53
2.4.14.	Feladatok	54
2.5.	Relációkra vonatkozó megszorítások	61
2.5.1.	Megszorítások megadása relációs algebra segítségével	61
2.5.2.	Hivatkozási épség	62
2.5.3.	Kulcsmegszorítás	63
2.5.4.	További példák megszorításokra	64
2.5.5.	Feladatok	65
2.6.	Összefoglalás	66
2.7.	Irodalomjegyzék	68

3. Relációs adatbázisok tervezésének elmélete	69
3.1. Funkcionális függőségek	70
3.1.1. A funkcionális függőség definíciója	70
3.1.2. Relációk kulcsai	72
3.1.3. Szuperkulcsok	74
3.1.4. Feladatok	74
3.2. Funkcionális függőségekre vonatkozó szabályok	75
3.2.1. Funkcionális függőségek levezetése	75
3.2.2. A szétvághatósági és összevonható sági szabály	76
3.2.3. Triviális funkcionális függőségek	77
3.2.4. Attribútumhalmazok lezártjának kiszámítása	79
3.2.5. Miért működik a lezárási algoritmus?	81
3.2.6. A tranzitivitási szabály	83
3.2.7. Funkcionális függőségi halmazok lezárása	84
3.2.8. Funkcionális függőségek vetítése	85
3.2.9. Feladatok	87
3.3. Relációs adatbázissémák tervezése	90
3.3.1. Anomáliák	90
3.3.2. Relációk felbontása	91
3.3.3. Boyce–Codd normálforma	92
3.3.4. Boyce–Codd normálformájú felbontás	94
3.3.5. Feladatok	97
3.4. Dekompozíció: a jó, a rossz és a csúf	98
3.4.1. Információ visszanyerése a komponensekből	99
3.4.2. Chase-teszt a veszteségmentes összekapcsoláshoz	101
3.4.3. Miért működik a chase?	104
3.4.4. Függőségek megőrzése	106
3.4.5. Feladatok	107
3.5. Harmadik normálforma	108
3.5.1. A harmadik normálforma definíciója	108
3.5.2. 3NF-szintetizáló algoritmus	109
3.5.3. Miért működik a 3NF-szintetizáló algoritmus?	110
3.5.4. Feladatok	111
3.6. Többértékű függőségek	112
3.6.1. Attribútumfüggetlenségből származó redundancia	112
3.6.2. Többértékű függőségek definíciója	113
3.6.3. Többértékű függőségekre vonatkozó szabályok	115
3.6.4. Negyedik normálforma	117
3.6.5. Negyedik normálformára bontás	118
3.6.6. Normálformák közötti kapcsolatok	120
3.6.7. Feladatok	121
3.7. Egy algoritmus többértékű függőségek megkeresésére	122
3.7.1. A chase és a lezárá s	122
3.7.2. A chase kiterjesztése többértékű függőségekre	124

3.7.3.	Miért működik a chase a többértékű függőségekre? . . .	126
3.7.4.	Többértékű függőségek vetítése	127
3.7.5.	Feladatok	128
3.8.	Összefoglalás	129
3.9.	Irodalomjegyzék	131
4.	Magas szintű adatbázismodellek	133
4.1.	Az egyed-kapcsolat (E/K) modell elemei	134
4.1.1.	Egyedhalmazok	134
4.1.2.	Attribútumok	135
4.1.3.	Kapcsolatok	135
4.1.4.	Egyed-kapcsolat diagramok	135
4.1.5.	Az E/K-diagram előfordulásai	137
4.1.6.	Bináris E/K-kapcsolatok típusai	137
4.1.7.	Sokágú kapcsolatok	138
4.1.8.	Szerepek a kapcsolatokban	139
4.1.9.	Kapcsolatok attribútumai	141
4.1.10.	Sokágú kapcsolatok átalakítása binárisra	143
4.1.11.	Alosztályok az E/K-modellben	144
4.1.12.	Feladatok	147
4.2.	Tervezési alapelvek	149
4.2.1.	Valóság-hű modellezés	149
4.2.2.	Redundancia elkerülése	150
4.2.3.	Egyszerűség	150
4.2.4.	A megfelelő kapcsolatok megválasztása	151
4.2.5.	A megfelelő típusú elem megválasztása	152
4.2.6.	Feladatok	155
4.3.	Megszorítások modellezése	157
4.3.1.	Kulcsok az E/K-modellben	157
4.3.2.	Kulcsok jelölése az E/K-modellben	158
4.3.3.	Hivatkozások épsége	159
4.3.4.	Egyéb megszorítások	160
4.3.5.	Feladatok	160
4.4.	Gyenge egyedhalmazok	161
4.4.1.	A gyenge egyedhalmazok bevezetésének okai	161
4.4.2.	Gyenge egyedhalmazokra vonatkozó követelmények	162
4.4.3.	Gyenge egyedhalmazok jelölése	164
4.4.4.	Feladatok	165
4.5.	E/K-diagram átírása relációs modellé	165
4.5.1.	Egyedhalmazok átírása relációkká	166
4.5.2.	E/K-kapcsolatok átírása relációkká	166
4.5.3.	Relációk kombinációja	169
4.5.4.	Gyenge egyedhalmazok kezelése	170
4.5.5.	Feladatok	172

4.6.	Osztályhierarchia átalakítása relációkká	174
4.6.1.	E/K-típusú átalakítás	175
4.6.2.	Egy objektumorientált megközelítés	176
4.6.3.	Nullértékek használata relációk egyesítéséhez	178
4.6.4.	A megközelítések összehasonlítása	178
4.6.5.	Feladatok	179
4.7.	Bevezetés az UML-be	181
4.7.1.	UML-osztályok	182
4.7.2.	Az UML-osztályok kulcsai	182
4.7.3.	Társítások	183
4.7.4.	Társítások önmagával	185
4.7.5.	Társításokból képzett osztályok	185
4.7.6.	Osztályhierarchia az UML-ben	186
4.7.7.	Aggregáció és kompozíció	188
4.7.8.	Feladatok	188
4.8.	UML-diagram átírása relációs modellé	189
4.8.1.	UML-diagram átírása relációs modellé – alapok	190
4.8.2.	Az UML-osztályhierarchia átírása relációs modellé	190
4.8.3.	Aggregáció és kompozíció átírása relációs modellé	191
4.8.4.	A gyenge egyedhalmazok UML-megfelelője	192
4.8.5.	Feladatok	193
4.9.	Bevezetés az ODL-be	194
4.9.1.	Osztálydeklarációk	194
4.9.2.	Attribútumok az ODL-ben	194
4.9.3.	Kapcsolatok az ODL-ben	196
4.9.4.	Inverz kapcsolatok	196
4.9.5.	Kapcsolattípusok	198
4.9.6.	Típusok az ODL-ben	199
4.9.7.	Alosztályok az ODL-ben	201
4.9.8.	Kulcsok deklarálása az ODL-ben	202
4.9.9.	Feladatok	203
4.10.	ODL-sémák átírása relációsémákká	204
4.10.1.	Az ODL-osztályoktól a relációkig	204
4.10.2.	Összetett attribútumok	205
4.10.3.	Halmazértékű attribútumok reprezentálása	206
4.10.4.	Egyéb típuskonstruktorok reprezentálása	207
4.10.5.	ODL-kapcsolatok reprezentálása	209
4.10.6.	Feladatok	209
4.11.	Összefoglalás	211
4.12.	Irodalomjegyzék	213

II. Relációs adatbázisok programozása	215
5. Algebrai és logikai lekérdező nyelvek	217
5.1. Relációs műveletek multihalmazokon	217
5.1.1. Mire jók a multihalmazok?	218
5.1.2. Multihalmazok egyesítése, metszete, különbsége	219
5.1.3. Multihalmazok vetítése	221
5.1.4. Multihalmazokon értelmezett kiválasztás	222
5.1.5. Multihalmazok szorzata	223
5.1.6. Multihalmazok összekapcsolása	224
5.1.7. Feladatok	224
5.2. Kiterjesztett műveletek a relációs algebraiban	226
5.2.1. Ismétlődések megszüntetése	227
5.2.2. Összesítési műveletek	227
5.2.3. Csoportosítás	228
5.2.4. A csoportosítási művelet	229
5.2.5. A vetítés művelet kiterjesztése	230
5.2.6. Rendezési művelet	232
5.2.7. Külső összekapcsolások	233
5.2.8. Feladatok	235
5.3. Logika a relációkhoz	236
5.3.1. Predikátumok és atomok	236
5.3.2. Aritmetikai atomok	237
5.3.3. Datalog-szabályok és lekérdezések	237
5.3.4. A Datalog-szabályok jelentése	239
5.3.5. Extenzionális és intenzionális predikátumok	241
5.3.6. Multihalmazokra vonatkozó Datalog-szabályok	242
5.3.7. Feladatok	244
5.4. A relációs algebra és a Datalog	244
5.4.1. Boole-műveletek	244
5.4.2. Vetítés	246
5.4.3. Kiválasztás	246
5.4.4. Szorzat	249
5.4.5. Összekapcsolás	249
5.4.6. Kifejezések megadása Datalogban	251
5.4.7. A relációs algebra és a Datalog összehasonlítása	252
5.4.8. Feladatok	253
5.5. Összefoglalás	254
5.6. Irodalomjegyzék	256

6. Az SQL adatbázisnyelv	257
6.1. Egyszerű lekérdezések az SQL-ben	258
6.1.1. Vetítés az SQL-ben	260
6.1.2. Kiválasztás az SQL-ben	262
6.1.3. Karakterláncok összehasonlítása	263
6.1.4. Mintával való összehasonlítás SQL-ben	264
6.1.5. Dátumok és időpontok	266
6.1.6. A nullérték és műveletek nullértékekkel	267
6.1.7. Az ISMERETLEN igazságérték	268
6.1.8. Az eredmény rendezése	270
6.1.9. Feladatok	271
6.2. Több relációra vonatkozó lekérdezések	273
6.2.1. Szorzat és összekapcsolás az SQL-ben	273
6.2.2. Attribútumok megkülönböztetése	274
6.2.3. Sorváltozók	276
6.2.4. Lekérdezések értelmezése	277
6.2.5. Egyesítés, metszet és különbség az SQL-ben	280
6.2.6. Feladatok	282
6.3. Alkérdezések	284
6.3.1. Skalár értéket adó alkérdezések	284
6.3.2. Relációkat tartalmazó feltételek	285
6.3.3. Sorokat tartalmazó feltételek	286
6.3.4. Korrelált alkérdezések	288
6.3.5. Alkérdezések a FROM záradékban	290
6.3.6. Összekapcsolások az SQL-ben	290
6.3.7. Természetes összekapcsolás	292
6.3.8. Külső összekapcsolások	293
6.3.9. Feladatok	295
6.4. Relációkra vonatkozó műveletek	297
6.4.1. Ismétlődések megszüntetése	298
6.4.2. Ismétlődések kezelése halmazműveletek során	298
6.4.3. Csoportosítás és összesítések az SQL-ben	300
6.4.4. Összesítő függvények	300
6.4.5. Csoportosítás	301
6.4.6. Csoportosítás, összegzés és nullértékek	303
6.4.7. HAVING záradék	304
6.4.8. Feladatok	305
6.5. Változtatások az adatbázisban	307
6.5.1. Beszúrás	307
6.5.2. Törlés	309
6.5.3. Módosítás	310
6.5.4. Feladatok	311
6.6. Tranzakciók SQL-ben	312
6.6.1. Sorbarendeizhetőség	313

6.6.2.	Műveletek atomisága	314
6.6.3.	Tranzakciók	316
6.6.4.	Csak olvasó tranzakciók	317
6.6.5.	Piszkos adatok olvasása	319
6.6.6.	További elkülönítési szintek	322
6.6.7.	Feladatok	323
6.7.	Összefoglalás	325
6.8.	Irodalomjegyzék	326
7.	Megszorítások és triggerek	329
7.1.	Kulcsok és idegen kulcsok	329
7.1.1.	Idegen kulcsok megadása	330
7.1.2.	Hivatkozási épség fenntartása	331
7.1.3.	Megszorítások ellenőrzésének késleltetése	333
7.1.4.	Feladatok	336
7.2.	Attribútumokra és sorokra vonatkozó megszorítások	338
7.2.1.	NOT NULL feltételek	338
7.2.2.	Attribútumra vonatkozó CHECK feltételek	339
7.2.3.	Sorra vonatkozó CHECK feltételek	340
7.2.4.	A sor- illetve attribútum-alapú megszorítások összehasonlítása	342
7.2.5.	Feladatok	343
7.3.	Megszorítások módosítása	344
7.3.1.	Megszorítások elnevezése	345
7.3.2.	Táblákra vonatkozó megszorítások megváltoztatása	345
7.3.3.	Feladatok	346
7.4.	Önálló megszorítások	347
7.4.1.	Önálló megszorítások létrehozása	348
7.4.2.	Önálló megszorítások használata	348
7.4.3.	Feladatok	351
7.5.	Triggerek	352
7.5.1.	Az SQL triggerei	352
7.5.2.	A trigger szerkesztésének lehetőségei	354
7.5.3.	Feladatok	357
7.6.	Összefoglalás	359
7.7.	Irodalomjegyzék	360
8.	Nézetek és indexek	361
8.1.	Nézet táblák	361
8.1.1.	Nézet táblák létrehozása	362
8.1.2.	Nézet táblák lekérdezése	363
8.1.3.	Attribútumok átnevezése	364
8.1.4.	Feladatok	364

8.2.	Adatok módosítása nézettáblákon keresztül	365
8.2.1.	Nézettábla megszüntetése	365
8.2.2.	Módosítható nézettáblák	366
8.2.3.	Nézettáblákra vonatkozó „helyette” (instead-of) típusú triggerek	368
8.2.4.	Feladatok	369
8.3.	Indexek az SQL-ben	370
8.3.1.	Az index használatának indoka	371
8.3.2.	Az index megadása SQL-ben	372
8.3.3.	Feladatok	373
8.4.	Az indexek kiválasztása	373
8.4.1.	Egyszerű költségmodell	374
8.4.2.	Hatékony indexek	374
8.4.3.	A legjobb indexelés meghatározása	376
8.4.4.	A létrehozandó indexek automatikus meghatározása	379
8.4.5.	Feladatok	380
8.5.	Tárolt nézettáblák	381
8.5.1.	A tárolt nézettáblák karbantartása	381
8.5.2.	A tárolt nézettáblák rendszeres karbantartása	383
8.5.3.	Lekérdezések átírása a tárolt nézettáblák használatához	384
8.5.4.	Tárolt nézettáblák automatikus előállítás	386
8.5.5.	Feladatok	388
8.6.	Összefoglalás	388
8.7.	Irodalomjegyzék	389
9.	Az SQL szerverkörnyezetben	391
9.1.	Háromrétegű architektúrák	391
9.1.1.	A webszerverréteg	392
9.1.2.	Az alkalmazáserver-réteg	392
9.1.3.	Az adatbázisréteg	394
9.2.	Az SQL-környezet	395
9.2.1.	Környezetek	395
9.2.2.	Sémák	396
9.2.3.	Katalógusok	397
9.2.4.	Kliensek és szerverek az SQL-környezetben	398
9.2.5.	Kapcsolatteremtés	398
9.2.6.	Munkafázisok	400
9.2.7.	Modulok	400
9.3.	Az SQL és a befogadó nyelv közötti felület	401
9.3.1.	A típuseltérés problémája	403
9.3.2.	Az SQL és a befogadó nyelv közötti interfész	404
9.3.3.	A deklarációs rész	404
9.3.4.	Osztott változók használata	405

9.3.5.	Egyetlen sort eredményező lekérdezések	407
9.3.6.	Sormutatók	408
9.3.7.	Sormutatóval történő módosítások	410
9.3.8.	Egyidejű módosítások elleni védelem	412
9.3.9.	Dinamikus SQL	413
9.3.10.	Feladatok	414
9.4.	Sémában tárolt eljárások	416
9.4.1.	PSM-függvények és eljárások létrehozása	416
9.4.2.	Néhány egyszerű utasítás alakja PSM-ben	418
9.4.3.	Elágazásutasítások	419
9.4.4.	Lekérdezések PSM-ben	421
9.4.5.	Ciklusok a PSM-ben	422
9.4.6.	A for ciklus	424
9.4.7.	PSM-kivételek	425
9.4.8.	PSM-függvények és -eljárások használata	428
9.4.9.	Feladatok	429
9.5.	Hívásszintű interfészek használata	431
9.5.1.	Bevezetés az SQL/CLI-be	431
9.5.2.	Utasítások feldolgozása	433
9.5.3.	Adatok lehívása lekérdezés eredményéből	435
9.5.4.	Paraméterek átadása lekérdezéseknek	437
9.5.5.	Feladatok	438
9.6.	Java adatbázis-összekapcsolhatóság (JDBC)	439
9.6.1.	Bevezetés a JDBC-be	439
9.6.2.	Utasítások létrehozása JDBC-ben	440
9.6.3.	Kurzorműveletek JDBC-ben	442
9.6.4.	Paraméterátadás	442
9.6.5.	Feladatok	443
9.7.	PHP	444
9.7.1.	A PHP alapjai	444
9.7.2.	Tömbök	445
9.7.3.	A PEAR DB könyvtárcsomag	446
9.7.4.	Adatbázis-kapcsolat létrehozása a DB használatával	446
9.7.5.	SQL-utasítások végrehajtása	447
9.7.6.	A PHP sormutató műveletei	448
9.7.7.	Dinamikus SQL a PHP-ban	448
9.7.8.	Feladatok	449
9.8.	Összefoglalás	449
9.9.	Irodalomjegyzék	451

10. Haladó témák a relációs adatbázisok tárgykörében 453

10.1.	Biztonság és felhasználói jogosultságok SQL-ben	453
10.1.1.	Jogosultságok	454
10.1.2.	Jogosultságok kialakítása	456
10.1.3.	Jogosultságok ellenőrzése	457

10.1.4.	Jogosultságok megadása	459
10.1.5.	Engedélyezési diagramok	460
10.1.6.	Jogosultságok visszavonása	462
10.1.7.	Feladatok	465
10.2.	Rekurzió az SQL-ben	466
10.2.1.	Rekurzív relációk definiálása az SQL-ben	467
10.2.2.	Problémás kifejezések rekurzív SQL-ben	469
10.2.3.	Feladatok	473
10.3.	Az objektumrelációs modell	474
10.3.1.	A relációktól az objektumrelációkig	475
10.3.2.	Beágyazott relációk	476
10.3.3.	Hivatkozások	477
10.3.4.	Az objektumorientált és az objektumrelációs változatok összehasonlítása	479
10.3.5.	Feladatok	480
10.4.	Felhasználó által definiált típusok SQL-ben	481
10.4.1.	Típusdefiníció SQL-ben	481
10.4.2.	Metódusok megadása a felhasználói típusban	482
10.4.3.	Metódusdefiníciók	483
10.4.4.	Relációk deklarálása UDT felhasználásával	484
10.4.5.	Hivatkozások	484
10.4.6.	Objektumazonosítók létrehozása a táblákhoz	485
10.4.7.	Feladatok	487
10.5.	Műveletek objektumrelációs adatokkal	488
10.5.1.	Hivatkozások követése	488
10.5.2.	UDT-vel rendelkező sorok attribútumainak lekérdezése	489
10.5.3.	Generáló és változtató függvények	490
10.5.4.	Rendezési viszonyok UDT-ken	492
10.5.5.	Feladatok	494
10.6.	Online analitikus feldolgozás	495
10.6.1.	Az OLAP és az adattárházak	496
10.6.2.	OLAP-alkalmazások	496
10.6.3.	OLAP-adatok többdimenziós nézete	497
10.6.4.	A csillagséma	499
10.6.5.	Szeletelés és kockázás	501
10.6.6.	Feladatok	504
10.7.	Adatkockák	505
10.7.1.	A kockaművelet	505
10.7.2.	A kockaművelet SQL-ben	507
10.7.3.	Feladatok	509
10.8.	Összefoglalás	510
10.9.	Irodalomjegyzék	512

III. Félig-strukturált adatok modellezése és programozása	513
11. A félig-strukturált adatmodell	515
11.1. Félig-strukturált adat	515
11.1.1. A félig-strukturált adatmodell-motivációk	515
11.1.2. Félig-strukturált adatok ábrázolása	516
11.1.3. Információintegráció félig-strukturált adatokon keresztül	518
11.1.4. Feladatok	520
11.2. XML	520
11.2.1. A jelölők jelentése	521
11.2.2. XML sémával és séma nélkül	521
11.2.3. Jólformált XML	521
11.2.4. Attribútumok	523
11.2.5. Attribútumok, amelyek összekapcsolnak elemeket	524
11.2.6. Névterek	525
11.2.7. Az XML és az adatbázisok	526
11.2.8. Feladatok	528
11.3. Dokumentumtípus-definíció	528
11.3.1. A DTD formális megadása	528
11.3.2. A DTD-k használata	530
11.3.3. Az attribútumlista	532
11.3.4. Azonosítók és hivatkozások	533
11.3.5. Feladatok	535
11.4. XML-séma	535
11.4.1. Az XML-séma formai követelményei	536
11.4.2. Elemek	536
11.4.3. Összetett típusok	537
11.4.4. Attribútumok	539
11.4.5. Egyszerű típusok megszorításokkal	541
11.4.6. Kulcsok az XML-sémában	542
11.4.7. Idegen kulcsok az XML-sémákban	545
11.4.8. Feladatok	547
11.5. Összefoglalás	547
11.6. Irodalomjegyzék	548
12. Programozási nyelvek az XML-hez	551
12.1. XPath	551
12.1.1. Az Xpath-adatmodell	552
12.1.2. Dokumentum-csomópontok	553
12.1.3. Útkifejezések	553
12.1.4. Relatív útkifejezések	555
12.1.5. Attribútumok az útkifejezésekben	555
12.1.6. Tengelyek	556

12.1.7.	A kifejezések szövegösszefüggése	557
12.1.8.	Helyettesítő jelek	557
12.1.9.	Feltételek az útkifejezésekben	558
12.1.10.	Feladatok	560
12.2.	XQuery	565
12.2.1.	XQuery-alapismerek	565
12.2.2.	FLWR-kifejezések	565
12.2.3.	Változók helyettesítése értékekkel	570
12.2.4.	Összekapcsolások az XQueryben	571
12.2.5.	Az XQuery összehasonlító operátorai	573
12.2.6.	Az ismétlődések kiszűrése	574
12.2.7.	Kvantifikálás az XQueryben	575
12.2.8.	Összesítések	576
12.2.9.	Elágazás az XQuery-kifejezésekben	576
12.2.10.	Lekérdezés eredményének rendezése	577
12.2.11.	Feladatok	579
12.3.	XSLT	580
12.3.1.	XSLT-alapismerek	580
12.3.2.	Sablonok	581
12.3.3.	XML-adatokból elérhető értékek	582
12.3.4.	Sablonok rekurzív használata	583
12.3.5.	Iterációk XSLT-ben	585
12.3.6.	Feltételes módok az XSLT-ben	586
12.3.7.	Feladatok	588
12.4.	Összefoglalás	589
12.5.	Irodalomjegyzék	590